

"Krigerens hjerte."

Aftenposten forteller 14.2 at stortingspresident Jo Benkow (altså ikke bare Jo Benkow) "har protestert mot planene om å opprette et monument på statlig finsk grunn over norske nazistiske landsforrædere som falt i krigen 1941- 44." Uttrykket landsforrædere om de nordmenn som ga livet for Finland da, kommer også igjen senere i artikkelen. Saken har vakt oppmerksomhet i presidentskapet, heter det. Men ingen annen der kan sees å ha uttalt seg. Må stortingspresidenten ha et vedtak i stortinget bak seg før han kritiserer et annet land så sterkt? Den første i Norges nasjonalforsamling og nest etter Kongen kan umulig gjøre noe slikt på egne vegne, eller?

Så mange år etter bør det være plass, også utenfor forbrødringsforumet Nordisk Råd, til et mer nøkternt syn på Finlands stilling. Fra selvstendigheten og borgerkrigen i 1918 har Finland hatt et spennende forhold til den store nabo. Samtidig en viss avhengighet av Tyskland, slik det kom til uttrykk ved at Tyskland i 1918 sendte en "Østersjødivisjon" under von der Goltz, og med Falkenhorst som stabsjef, til hjelp mot de røde.

I Ribbentrop-Molotovavtalen august 1939 falt Finland i sovjetisk interesseområde. Det førte til den for Sovjet strategisk viktige vinterkrigen. Kostet Finland, foruten tap i mennesker og anlegg, Karelske neset, områder i nord, dessuten Hangø brukt av sovjetiske styrker. En halv million finner måtte forlate sine hjem i de avgitte områder. Med nordiske mål en stor tragedie. Storparten av Norges befolkning støttet finnene dengang.

Da Tyskland forberedte angrepet på Sovjet, bl.a. ved å føre tropper gjennom Norge til Finland, ga finnene oppmarsjområder. Annet var ikke mulig. Finland lå, som Norge, strategisk utsatt til, men finnene traff militære forholdsregler. Innkalte mannskaper, mobiliserte. Regnet med at hvis tyskerne ikke hadde fått adgang, ville de tatt seg den. Et tysk og sovjetisk oppgjør på finsk jord skulle blitt en katastrofe for Finland, som kunne ha delt Polens skjebne. Dessuten var sovjetisk nederlag den eneste mulighet for at Finland kunne få igjen områdene som var tapt i vinterkrigen. Hitler skrev i et privat brev til Mussolini 21. juni at han mente Finland ville gå med. Men Finland erklærte seg nøytralt. Så sent som dagen før det tyske angrepet ble det offisielt bekreftet. De diplomatiske forbindelser med Sovjet var uendret da det tyske angrepet begynte.

Paavo Hoavikko forklarer i "Finlands linje", utgitt med støtte av Nordisk Ministerråd 1979, at det tyske flyvåpen provoserte russerne ved å angripe over finsk område. "Ryssarna började bombardera olika orter och nu var det fråga om omfattande angrepp och inte någonting som lokala befälhavare kunde ställa till med." Statsminister Rangell fastlo dette 25. juni og at Finland var i krig. Senest 24. hadde Finland forsikret å være nøytral.

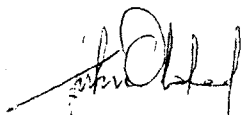
Vi var ikke alliert med Sovjet. Avtalen som la oberst A.D.Dahls kommando og 2. Bergkompani i Kirkenes under sovjetisk kommando, ble undertegnet under Trygve Lies besøk i Moskva i oktober 1944.

Fortsettelseskrigen ble hard for Finland, så hard at finnene for å få våpenstillstand med Sovjet, måtte gå til angrep på tyske tropper i Finland. Mannerheim sa i en tale etterpå at fortsettelseskrigen begynte da Ribbentrop-Molotovavtalen ble undertegnet og sluttet da den siste tyske soldat var drevet ut av finsk Lappland etter vinteren 1945.

"Den karelsk-finske sosialistiske sovjetrepublikken" under O.V.Kuusinen bestod formelt til 1956! Den finsk-sovjetiske vennskaps- støttepakten fra 1955, ble forlenget senere, bant Finland ubehagelig sterkt til Sovjet og gjorde Sverige til en opprettholder av likevekt mellom Finland og NATO-Norge. Er en av grunnene til Finlands ønsker om medlemskap i EF, og nærmere bundet til Europa, engstelsen for og erfaringene med den store østnabo?

Kan ikke fri meg for å mene, og ikke den eneste, at Benkows utspill i denne saken viser liten forståelse for at de som for mange nordmenn er "landsforrædere", for Finland er våpenbrødre og ga livet for Finlands sak. Men å belære andre nasjoner har lenge vært norsk privilegium. Tror nok at finnene har reist minnesmerker over sine egne falne i fortsettelseskrigen. Og at nordmenn ikke med effekt kan protestere mot det.

Hamar, 8. mars 1992

Anton Olstad
oblt c phil.